

**PŌLU 'LETRE 'LA □KPA
GALASI 'KLEEN 'E 'YI ZESU
'YI MU 'E NI
Pōlu 'letre 'la □kpa Galasi
'kleen 'e 'yi Zesu 'yi mu 'e ni
'bhe ngblo**

Pōlu -le Galasi 'kleen 'e 'yi Zesu 'yi mu 'e □kpa
'eke- ta -le ma -le ma. Galasi 'kleen 'e 'yaa- Azi
'kleen 'e dreyi' yre 'la -o 'bhe sii -zon Tuuki 'kleen
'bhe- 'le. Pōlu -le Zesu Krisi a -Jan 'Nrale- 'e □lwa
□woa 'woo- Galasi □nɔɔ mu 'e ni -yaa' 'taa □lwa
mi 'e ta, 'bhe- -woo □kpa Krisi 'yi.

Pōlu 'yee- 'letre 'le □kpa 'waati 'la ba, 'ke mē
'ke mu -o Galasi Zesu 'yi mu 'e 'yrebatedo 'zi.
'Bhe mē mu 'e 'yaa- -a zi 'bhii- Zuufu mu 'la
□wlaa Zesu 'yi 'mu laa 'ploole- Moizi a 'tonj mu 'e
'pegee Zuufu mu 'si ta -za mu 'e 'klosikunle ma.
'Bhe- 'mu 'yaa- zi 'ezin- 'bhii- Zuufu kle mu 'la
□wlaa Zesu 'yi 'mu Moizi a 'tonj mu 'e 'klosikun
kpanjma, 'bhe -o 'mu wla kpanjma 'kleen 'yi 'bhii-
Zuufu mu 'e gbēen-. 'Dun- -waa' mē daangbeya
'e gole -yaa Pōlu Zesu Krisi a -Jan 'Nrale- 'la □woa
'woo- Galasi Zesu 'yi 'mu 'e ni bhe ma. 'Bhe-
Galasi Zesu 'yi mu 'e 'ke mu 'taawole -saan gban
bi 'woo- mē mu 'e -waa' daangbeya 'e 'ta. 'Bhela-
-zayile, Pōlu 'letre 'le □kpa -o ni 'koko- -ya
'kpankpanyan -o ma dɔɔ 'kpaleya do -kplēn 'kpɔ
-la ma Krisi 'yi 'bhe- -Waanbhaa' mē -ledɔɔle
ye -a -yre 'yi. 'Yee- Pōlu -yaa' 'letre 'e 'yicienna -le

-gbene yaga:

-A -le ɔlwa mi 'e 'yi (Galasi 1-2), 'yee- Pɔlu, Zuufu 'kpee 'yi -kpɔsɔɔ 'gbu 'e ɔkla gɔne- 'la gbɛɛn- Zesu a winbɔwo mi 'le Zuufu kle mu 'e ba, -e 'bhe 'yipia. Pɔlu 'kpee ma, -Waanbhaa' laa bhaaplɛɲ mu ye mɛɛ -lɛdɔɔle mu 'le -waa' Zuufu mu a 'tonj mu -klosikunle ma, 'duɲ- -yoo ye mɛɛ -lɛdɔɔle mu 'le -waa' 'kpaleya do -kplɛn 'kpɔ 'e 'bheɛ- ma Zesu Krisi 'yi.

-A -le plɛ mi 'e 'yi (Galasi 3-4), Pɔlu -o Moizi a 'tonj mu 'e 'pegee -Waanbhaa' -liiwli' -za -glɔɔya' mu 'e dan 'zi 'eke- ma. 'Ali- 'ke Moizi a 'tonj mu 'e bhɔ bhaaplɛɲ ba -Waanbhaa' dɔlele, 'yee- -Waanbhaa' 'a -zɔnna -kɔɔ' ni 'bhii Abraamu 'bhe 'kpalawoa 'yee- -Waanbhaa' -liiwli' 'e 'yi, 'bheɛ- -e 'bhe ɔkwan mɛɛ -lɛdɔɔle 'le -a -yre 'yi; 'bhe ɔkla 'ke -yaa 'tonj mu 'e 'lenale -li 'yee- Moizi ni.

-A -le yaga mi 'e 'yi (Galasi 5-6), -Waanbhaa' bhaaplɛɲ mu ɔbwa -o 'gbu ma gɔne- 'la gbɛɛn- -o 'pegee Krisi a 'kpaledomaya 'e 'yi, Pɔlu -o 'bhe 'yipe zii'. Wlan 'e ni, -kɔɔ' -kɔɔ' 'kpalawoa Krisi 'yi, 'bhe -le -kɔɔ' ɔbwa -kɔɔ' 'gbu ma. 'Duɲ- -kɔɔa' boleya 'e -kɔɔ' 'gbu ma 'e, 'bhe win -le dɔɔ 'ke -kɔɔ' -vindo' mi -za sɔ -kɔɔ' ni, 'bheɛ- 'ke -kɔɔ' 'bhe 'nrayiza kle. Pɔlu zruwlaa- Galasi Zesu 'yi mu 'e 'kpee 'ke -ya pe 'mu ni dɔɔ 'mu 'laa 'mu 'trɔnkpale bhla ma Zuufu mu daan mu 'e ni, 'bheɛ- -yoo -liala 'ezin- dɔɔ -woo -yɛkpa' -o 'gbu ba 'woo- bhla ma Zuufu daan mu 'e -zayi', 'bhe 'pegee 'ke -o bo -waa' 'kpaleya 'e Krisi 'yi 'bhe ta.

Pɔlu -o Galasi mu 'e 'pubɔ- 'zi

¹ 'Mi Pɔlu 'la □kla Zesu Krisi a winbowo mi 'le, mi -le 'letre 'lɛɛ- 'kpa zii' 'ka mu ni. 'Mi -o -yaa' winbowo mi 'la 'le bhe, 'bhe 'laa dale bhaaplɛŋ ba, 'bhe 'pegee bhaaplɛŋ laa 'mi bɔle 'bhe ye 'ɛ ta. 'Duŋ- 'bhe -daa Zesu Krisi 'gbu 'pegee -kɔɔ' Dɛ -Waanbhaa' 'la 'a -bwela gale 'mu -la ba.

² 'Mi 'pegee 'ŋ nɛɛɛ- Zesu 'yi mu 'la 'kpen -o -gɛ, 'o mɔɔ -le 'letre 'lɛɛ 'kpa zii' Galasi 'kleɛn 'ɛ 'yi Zesu 'yi mu 'ɛ ni.

³ Bhaa -kɔɔ' Dɛ -Waanbhaa' 'pegee Mɛɛzan Zesu Krisi -li 'ka ma, 'bhɛɛ- -o yilabla 'na 'ka ni.

⁴ Zesu Krisi -le -a 'gbu □naa 'ke 'sraka 'le -kɔɔa' -za 'yɔɔ- mu 'ɛ ma, 'kooko- -e -kɔɔ' go 'drunyan 'lɛɛ- 'yi za -yɔɔ' mu 'ɛ 'yi. -E 'bhe □kla 'bhe gbɛɛn- bhe, 'kooko- -e -kɔɔ' Dɛ -Waanbhaa' zru maza 'ɛ klɛ.

⁵ Bhaa 'tɔbhɔleya bo 'yee- -Waanbhaa' ni 'waati 'ɛ 'kpen ba! Amiina!

-Jan 'Nrale- 'ɛ -yoo do 'kpo

⁶ 'Ŋ nɛɛɛ- mu, -Waanbhaa' 'la 'ka 'siila- Krisi a lileya 'ɛ ma, 'ka 'ka -zanta' 'la -dwa 'bhe ni -gun blaale- gɔnɛ- 'la gbɛɛn-, 'bhɛɛ- 'ka 'niinaa -Jan 'Nrale- -bhɛɛke' zi, 'bhe 'mi 'liibhaala 'ŋ ma 'egbenɛle.

⁷ Wlan 'gbu 'ɛ ni, -Jan 'Nrale- 'bhɛɛke 'laa -o 'sekeseke Krisi a pɛ 'ɛ blaɛn. 'Ŋ 'yoo- 'bhe 'pe zii' 'bhe gbɛɛn- win 'la ma bhe, -amasrɔyi mɛɛ 'ke mu -o 'ka zrubatɛɔ 'zi. 'Bhɛɛ- -wa zi 'bhii- -Jan 'Nrale- 'la -yoo Krisi ba zayi' -o 'bhe mabɔɔ.

⁸ 'Duŋ- 'o -Jan 'Nrale- 'la □woa 'ka ni, 'ali- 'kee- □kla 'o mɔɔ 'gbu 'le oo, 'kee- □kla -mlɛkɛ' do -la -le 'ke 'bhe -daa lafle' 'yi, 'bhɛɛ- 'bhe □nwa -Jan

'NrAle- -bhεεke' do wole 'ka ni 'ke 'bhe gole -o 'keleε- ma, bhaa -Waanbhaa' a 'dangan 'ε bala- 'bhe zan ta.

⁹ 'O 'bhe -jan 'ε □woa 'ka ni, 'bhεε- 'mi -o bo 'zi -a ta 'ezin- 'ke 'an pe 'ka ni doo: 'Ka -Jan 'NrAle- 'la □maa 'o 'lii, 'bhεε- 'ka -dwa -a -la, 'ke mεε 'oo mεε 'la zan -Jan 'NrAle- -bhεεke' □woa 'ka ni, 'bhεε- 'ke 'bhe gole -o 'keleε- ma, bhaa -Waanbhaa' a 'dangan bala- 'bhe zan ta.

¹⁰ 'Bhe ya 'ε 'yi 'saanibhe, 'mi -o bhaaplen mu -la zrubho yre -glin 'zi 'η 'gbu ma taa- 'η 'yoo- -Waanbhaa' -la zrubho yre -glin 'zi 'η 'gbu ma εε? 'Duη- 'kee- 'kpa bi 'bhii- 'η 'yoo- -o bhaaplen mu -la zrubho yre -glin 'zi 'η 'gbu ma, 'naa -yaa nu klele KriSi a yewone 'le.

POLU -O -JAN 'NRALÉ- 'É TA GWLEDAN 'ZI

Waanbhaa' Polu makwan- gōne- 'la gbēen- KriSi a winbōwo mi 'le

¹¹ 'N nεεnε- mu, 'η 'yoo- -a zi' 'bhii- 'kaa 'yaango- 'bhii- 'η 'yoo- -Jan 'NrAle- 'la 'wo zii' 'ka ni, 'bhe 'laa -o 'ke bhaaplen 'kpeejan- 'le.

¹² 'Bhεε- 'mi 'laa 'bhe 'srōwole mεε 'kedo- 'kpo 'koo, 'bhe 'pegee mεε 'kedo- 'laa 'η daanle 'kele- 'Duη- Zesu KriSi 'gbu -le 'a -zronna 'η ni.

¹³ 'Duη- 'η 'yaa- Zuufu mu a 'seri 'ε 'yi 'waati 'la ba 'elwale -so, 'bhεε- 'η 'yaa- 'taawo- gōne- 'la gbēen-, 'bhεε- 'η 'yaa- -yrenkpa' 'eyōole -Waanbhaa' a Zesu 'yi mu -ledo' 'ε ta 'ke 'an kan -a -dan' ta, 'koko- 'mi -o 'sie-, 'ka 'gbu 'mu □maa.

¹⁴ 'Bhe 'waati 'ε ba, 'o 'pegee mεε 'la zan mu -yaa 'flan ma do, 'η 'yaa- 'kan 'mu -bebe ta -kōōa'

Zuufu mu a 'seri ta za mu 'ε -klosikunza 'ε 'yi. 'Bhεε- 'η 'yaa- -koo' -gboo mu 'si ta za mu 'ε -vavade 'kee- 'kan -o 'kpen ta.

¹⁵ 'Dun- -e □swa -Waanbhaa' ni 'kee- 'mi makun 'η 'yale- -lεε, 'bhεε- -e □lia 'mi ma 'kee- 'mi kle -yaa' pε yewone 'le.

¹⁶ 'Bhεε- -e 'solawoa -a ni 'ke -ya gbe 'ε zron 'mi ni kpataakpa, 'kooko- 'η 'bhe 'a -Jan 'Nrale- 'ε 'wo Zuufu kle mu 'ε ni, 'naa gele mεε 'kedo- 'lrokpalε 'η □lia zayi' 'bhe 'waati 'ε ba.

¹⁷ 'Bhεε- mεε 'la zan mu □kla Zesu a winbowo mu 'le 'mi 'lεε, 'naa gele Zeruzalemu 'mu ba 'mu 'lrokpa zayi'. Drōon' 'η -ja blaale 'pe Arabu 'kleen 'ε 'yi, 'bhεε- boolazi 'η 'niinaa- Damasi -wa 'ε ta.

¹⁸ 'Fo lεε yaga 'kanle- blaana, 'bhεε- 'η -ja 'te Zeruzalemu, 'kooko- 'mi 'pegee Pieri 'eke- do. 'N -gbεeyi' ple -kla -a -din 'bhe □noo ye.

¹⁹ 'Yee- blaana, 'naa Zesu a 'winbowo mi 'bhεεke do 'kpoo 'yele- 'bhe 'waati 'ε ba, 'ke yaa 'e go Mεεzan -nwagwlen' Zaki do -kplen ba.

²⁰ 'N 'sowεε- 'gbu 'ε ma, -Waanbhaa' -o 'η 'srε 'le, 'bhεε- 'mi -o -jan 'la 'wo zii' 'ka ni 'letre 'lεε- 'yi -gε, bhla laa 'ke 'bhe 'le.

²¹ 'Bhe 'taa 'ε blaana, 'η -ja Siri 'kleen 'ε 'yi, 'η gole 'bhe □noo, 'ke 'η gele- Silisi 'kleen 'ε 'yi.

²² 'Dun- 'bhe 'waati 'ε ba, Zesu 'yi mu -le mu 'la 'yaa- Zude 'kleen 'ε 'yi, 'mu 'laa -yaa 'mi do 'η wleyi' ma.

²³ -Wa □maa drōn mεε 'ke mu ta doo: «Mεε 'la zan -yaa -yrenkpa' -koo' ta 'elwale -so Zesu a -za 'ε 'yi, 'bhεε- -e 'kee- -yaa zi' 'bhii- -e 'kpaleya Zesu 'yi 'ε sie, -yoo 'bhεε- 'kpaleya -Jan 'Nrale- 'ε 'wo zii' -zōn.»

24 'Bhεε- 'bhe Zesu 'yi mu -le mu 'ε 'yaa-
-Waanbhaa' 'tobho- zii' 'mi ba zayi'.

2

*Zesu 'winbɔwo mu 'ε -dwa Pɔlu a mεε
daangbeyā 'ε □la*

¹ Lεε vu ta yizie 'kanle- blaana, 'ke 'η ge gbε
drεεwole Zeruzalemu. Banabasi -ja 'η zi 'bhe 'taa
'ε ta, 'bheε- 'η -ja Titi 'le 'η zi 'bhe □nɔɔ 'ezin-.

² 'Ŋ ge gbε drεεwoa- Zeruzalemu, -amasrɔyi
-Waanbhaa' 'gbu -le 'a -zrɔnna 'η ni dɔɔ 'η ge -a
nɔɔ-. 'Ŋ 'bhole- ye 'te, -Jan 'Nrāle- 'la 'η 'yaa- 'bhe
'wo zii' Zuufu kle mu 'ε ni, 'η 'bhe 'yipia□ Zesu
'yi mu 'ε 'lεε mu 'ε ni 'edanma, 'kooko- 'η ye 'la
□woa gban 'elwale, 'bheε- 'η 'yoo- 'kela 'wo zii'
-zɔn 'mu 'laa kle bhaama yewole 'le.

³ 'Bhe -jan 'ε 'bhe □swa -o ni, 'ali- 'η yewoyɔɔn
Titi 'ε, 'bhe 'la 'bhe 'yaa- 'ke Grēki mi 'le, waa 'bhe
'wlale- kpanma 'kleen 'yi.

⁴ 'Ali- 'o bhla ma nεεnε- 'ke mu nulawoa 'klale-
'o zi mu 'ε ba, 'bheε- -woo 'gbu □kla 'bhii- -woo
Zesu 'yi mu kplankplan mu 'le. 'Bheε- -o -yaa zi
'bhii- -o 'yee- Titi 'wla 'kleen 'yi. -O □nwa wlale 'o
'plen- gaanyi', 'o 'klosikun zayi', -amasrɔyi Zesu 'o
-gwa -za -yi gɔnε- 'la gbεen- 'ke -yoo' go 'tonj mu a
luya 'yi, 'bheε- -yoo 'o bo 'o 'gbu ma 'o 'pegee 'yee-
Zesu a 'kpaledomaya 'ε 'yi, -o -yaa -a zi' 'bhii- -o
'bhe -za 'ε 'yido-. -O -yaa zi 'bhii- 'o dɔ Zuufu mu
a 'tonj mu 'ε 'klosikunle ma 'ezin- 'bheε- 'o kle 'mu
a lu mu 'le 'ezin-.

⁵ 'Dun- -o -yaa zi 'bhii- -o -za mu 'la kle 'waa
dɔle 'mu 'waati sanε-; 'kooko- 'ka bo 'ka 'kpale-
ma wlan 'la 'bhe -o -Jan 'Nrāle- 'ε 'yi 'bhe 'yi.

⁶ 'Duŋ- 'o -yaa mεε 'la zan mu 'kun 'bhii- mεε gbłaan mu, 'ke -o -yaa -kunlii gbłaan mu 'le oo, 'bhe 'laa -za 'kedo- 'kpɔ kle 'mi ni, -amasɔyi -Waanbhaa' laa bhaaplɛŋ mu bago. 'Ŋ 'yaa- -Jan 'Nrāle- 'la 'wo zii', 'woo- mεε gbłaan mu 'ε waa -jan 'bhεεke 'kpālɛ- 'ŋ 'wojan- 'ε ma.

⁷ Dɔɔn', -o 'gbu 'a ɔya 'bhii- -Waanbhaa' 'mi ɔkla 'ke -yaa' -Jan 'Nrāle- 'ε 'wo mi 'le Zuufu kle mu 'ε ni, 'bhii- -e Pierei ɔkla gɔnɛ- 'la gbεen- -a wo mi 'le Zuufu mu 'ε ni.

⁸ -Amasɔyi 'yee- -Waanbhaa' -le 'mi ɔkla 'ke Zesu a winbɔwo mi 'le Zuufu kle mu 'ε ba, 'bhii- -e Pierei ɔkla 'ke Zesu a winbɔwo mi 'le Zuufu mu 'ε ba gɔnɛ- 'la gbεen- bhe.

⁹ Zaki 'pegee Pierei 'bhεε- Zaan, -o -yaa 'mu 'la kun 'bhii- Zesu 'yi mu -lεε mεε gbłaan mu, 'mu 'gbu 'a ɔya 'bhii- -Waanbhaa' a -lileya 'ε ma, -e 'bhe ye 'ε gbekpaa 'mi 'kɔɔ. 'Bhela- -zayile, -woo' gbε wlan ɔkpaa 'mi 'pegee Banabasi 'kɔɔ, 'bhii- 'o 'pegee 'woo- mu a 'kpaledomaya 'ε -tɔomasie 'le. 'O 'kpɛn 'a ɔkpaa do ma dɔɔ 'mi 'pegee Banabasi nu gele -Waanbhaa' a -Jan 'Nrāle- 'ε 'wolɛ Zuufu kle mu 'ε ni, 'bhεε- 'woo- mu nu gele -a wolɛ- Zuufu mu 'ε ni.

¹⁰ -O -za do 'kpɔ -la -yɛwɔa 'o ma 'bhe -le dɔɔ 'ke Zesu 'yi mu 'kɔɔflɛnzɔn mu -zadɔ' 'o 'kpee. 'Bhεε- 'mi 'ŋ 'nii- ɔwlaa 'bhe -za 'ε klele 'yi.

Pɔlu -laa Pierei ta Antiosi -wa 'ε ta

¹¹ 'Duŋ- Pierei ɔnwa 'waati 'la ba Antiosi -wa 'ε ta, 'mi ɔlaa -a ta Zesu 'yi mu 'ε 'kpɛn 'yɛ ma; -amasɔyi -e -za 'la ɔkla 'bhe 'laa -yaa lele.

¹² Wlan 'ε ni, 'bhe 'saan- -za 'lεε- 'bhεε- ta. Zaki Zesu 'yi Zuufu mu 'ke mu 'winbwa- Antiosi. 'Mu

'laa 'wlaε- -li Antiosi 'waati 'la ba, 'yee- Pieri 'pegee Zuufu kle mu 'la -o -wlaa Zesu 'yi 'mu 'yaa- pεbhle 'eke- ta. 'Duŋ- Zaki a winbɔwo mu 'ε 'bhɔle- Antiosi, 'bhεε- 'yee- Pieri 'mu 'yele, 'ke -ya -banɔgole pεbhlele ma 'yee- 'pegee Zesu 'yi Zuufu kle mu 'ε 'le; -amasɔyi Zesu 'yi Zuufu mu 'la 'mu 'yaa- -a zi 'bhii- 'si 'bhεεke mu wla 'kleεn 'yi -e -yaa -gblaan 'zi 'mu 'yre 'lεε.

¹³ 'Bhε kleɔgbeya do kpɔ 'ε gbεεn- bhe, 'ke 'o nεεnε- Zuufu -vin mu 'ε 'mu a klele 'sanle 'bhii- 'yee- Pieri gbεεn- mεε mu 'ε -yre 'lεε -gblaan 'ε 'kɔɔ, -asiikɔɔ Banabasi 'gbu -waa' mεε -yrekoɔza 'taawole do 'kpɔ 'ε □sia 'ezin-.

¹⁴ 'Mi a 'yele- 'bhii- waa -yaa 'taawo zii' -Jan 'Nrале- 'ε 'bhε a wlan 'ε ta, 'ke 'an 'pele Pieri ni mɔkpen' 'yre ma kpataakpa dɔɔ: «'Bhi 'la 'bhi -o 'ke Zuufu mi -kpɔsɔɔ 'le, 'kee- -dwa -a -la 'bhεε- 'e 'taawo- 'bhii- Zuufu kle do gbεεn-, 'e sɔ -a pele- 'nale- -a ma Zesu 'yi Zuufu kle mu 'ε ni dɔɔ 'mu 'taawo kpanma 'bhii- Zuufu mu gbεεn- εε?»

Mεε go -za 'yi 'kpaleya -la ma

¹⁵ Wlan 'ε ni, -kɔɔ' mu -o 'ke Zuufu 'kpee yi mu -kpɔsɔɔ 'gbu -la -le, 'bhεε- -kɔɔ' mu laa -o 'ke 'si 'bhεεke mu 'la 'mu laa -Waanbhaa' a 'toŋ mu 'ε dɔ 'mu 'le.

¹⁶ 'Bhεε- 'duŋ-, -kɔɔ' mu 'a 'yaango- 'bhii- mεε a 'kpaleya do -kplεn 'kpɔ 'ε 'bhεε- ma Zesu Krisi 'yi, 'bhεε- -e kle mεε -lεdɔle 'le -Waanbhaa' -yre 'yi, waa pele 'kee- *Moizi a *Toŋ 'ε -klosikwan, 'bhεε -a -lεdɔle kle -Waanbhaa' -yre 'yi. 'Bhela- -zayile, -kɔɔ' mu 'gbu 'ezin-, -kɔɔ' -kɔɔ' 'kpalawoa Zesu Krisi 'yi, 'bhεε- -kɔɔ' □kla mεε 'lεdɔle mu 'le

-Waanbhaa' -yre 'yi, waa pele -koo' 'ledoolle □kla
 -Waanbhaa' -yre 'yi 'tonj mu -klosikunle -la ma.
 -Amasroyi, mee 'kedo- 'kpo 'ledoolle laa nu klele
 -Waanbhaa' -yre 'yi 'tonj mu 'klosikunle ma.

¹⁷ 'Bheε- 'dunj-, 'ke -koo' -o -koo' 'ledoolleya -glin
 'zi bhla 'la ba -Waanbhaa' -yre 'yi Kriisi 'sroyi,
 'bheε- 'ke -koo' mu 'gbu -ja klele 'ke -za 'yoo- kle
 mu 'le 'bhii- Zuufu kle mu 'ε gbεεn-, 'bhe 'a zron
 'bhii- Kriisi -le -koo' □bwa -za 'yoo- zi 'ε ta εε?
 Wlan laa 'bhe 'le 'sekeseke.

¹⁸ 'Mi 'la 'mi mee mu -daanna doo -o go 'tonj a
 pe zi 'ε ta, 'bheε- 'ke 'mi 'niinaa 'ezin-, 'bheε- 'ke
 'mi mee mu 'ε daan gbe dreewole -saan doo -o
 'taawo 'tonj a pe zi 'ε ta, 'bhe bhla 'ε ba, 'naa klele
 'tonj 'ε 'yisie mi 'le εε?

¹⁹ Wlan 'ε ni, 'mi 'gbu -o 'bhii- 'η gale -le 'tonj a
 pe zi 'ε ta. 'Bheε- 'naa -o -li 'tonj 'ε □la. 'Tonj 'ε 'bhe
 -le □kla 'η dεpe 'le 'elwale -so. 'Dunj- 'η -gwa 'tonj
 'ε □la, 'kooko- 'η bo 'η 'yre -Waanbhaa' ni. -Yoo
 'η ni 'bhii- -o 'mi 'pegee Kriisi -gbaanna 'eke- 'yi
 -yribεele 'ε ta, 'bheε- 'o -gaa 'eke- 'yi.

²⁰ 'Bhela- -zayi', 'ke 'η 'yoo- 'η 'yre ma -zon, 'naa
 'η 'gbu kun 'bhii- 'η 'yoo- 'η 'yre ma -li, 'dunj- Kriisi
 -le 'bhe 'yre ma 'mi 'yi. -Amasroyi 'ke 'η 'yoo- 'η
 'yre ma bhaaplεj 'fle 'ε 'yi 'drunyan 'lεε- 'yi -zon,
 'η 'yoo- 'η 'yre ma 'ke 'η 'kpale- bo -Waanbhaa'
 Gbe 'la 'η -za □swa 'bhe ni 'bhe 'yi, 'bhe 'la 'bhe
 'bhe 'gbu □naa ga ni 'mi -zayi' bhe.

²¹ 'Naa -o 'η -banggo' zii' -Waanbhaa' a -lileya
 'ε 'yi. -Amasroyi, 'kee- 'kpa bi mee -ledoolle kle
 -Waanbhaa' -yre 'yi 'Tonj 'klosikunle -la ma, 'bhe
 bhla 'ε ba, Kriisi -gaa bhaama 'dε.

'TONJ 'PEGEE 'KPALEYA A -ZA

3

-Waanbhaa' bhaaplen -ledɔɔle ye 'kpaleya do -kplen -la ma

¹ 'E! Galasi mɛɛ ngblo -yinile mu! -Dele 'ka ngblo -yinia ɛɛ? 'Dun- Zesu Krisi -gaa *-yrigbɛɛle 'ɛ ta win 'la ma, 'mi 'bhe -zɔɔnna 'ka ni kpataakpa.

² -Ka 'ka 'trɔnbado doo, 'mi -o -a zi 'bhii- 'n -jango' do 'kpo 'lɛɛ- 'yilɔkpa 'ka ma doo: 'Ka Lii 'Wen 'ɛ 'sɔɔwoa- 'ton mu -la -kɔsikunle -la ma, taa- 'kaa 'sɔɔwoa- 'ka -Jan 'Nrale- 'ɛ 'malawoa 'bhɛɛ- 'ka 'ka 'kpalawoa -a -yi 'bhɛɛ- ma ɛɛ?

³ -E ɔkla 'nale- 'bhɛɛ- 'ka ngblo laa -o 'ka ta ɛɛ? 'Ka 'taawole -saan -Waanbhaa' a pɛ zi 'ɛ ta Lii 'Wen 'ɛ 'le; 'bhɛɛ- 'saanige 'ka -o -a zi 'bhii- 'ka 'kaa- 'taa 'ɛ 'leyan bhaaplen a pɛ fangan- 'ɛ 'bhɛɛ- 'le ɛɛ?

⁴ 'Ka -yrenbhla Zesu a -za 'ɛ ma bhaama ɛɛ? 'Dun- yaa sɔ klele- bhaama 'de!

⁵ -Waanbhaa' Lii 'Wen 'la 'na 'ka ni, 'bhɛɛ- -e 'sɔle- maza mu 'la kle 'zi 'ka 'plen-, -e 'bhe mu kle 'zi 'kaa- 'ton mu -kɔsikunle -la ma taa- 'ka -Jan 'Nrale- 'ɛ 'malawoa, 'bhɛɛ- 'ka 'ka ɔkpaa -a -yi 'bhɛɛ- ma ɛɛ?

⁶ 'Bhe klegbɛya do 'ɛ 'yi, -Waanbhaa' a 'Sewe 'ɛ -ya ɔpia Abraamu ba zayi' doo: «*Abraamu 'e ɔkpaa -Waanbhaa' 'yi, 'bhɛɛ- 'bhe 'a ɔya 'bhii- mɛɛ -ledɔɔle 'le -yaa' 'kpaleya 'ɛ ma.*»

⁷ 'Bhe ya 'ɛ 'yi bhe, 'kaa- 'yaango- doo 'ke mɛɛ 'la zan mu -o -kpaa -Waanbhaa' 'yi, 'bhe zan mu -le Abraamu 'srɛ mu 'gbu 'ɛ 'le.

8 -A -lɛdulale -o -Waanbhaa' a 'Sewɛ 'ɛ 'yi dɔɔ -e nu Zuufu kle mu 'ɛ -lɛdɔɔle -a -yrɛ 'yi 'mu a 'kpaleya -la ma -a -yi. 'Bhɛla- -yile, -e -jan 'nrɛle- 'lɛɛ- 'bhɛ ɔwoa Abraamu ni 'elwale -sɔ -yaa' 'Sewɛ 'ɛ 'yi dɔɔ: «-Waanbhaa' nu 'trɛ ta 'si mu 'ɛ 'kɛn 'dumawolɛ 'bhi -la 'srɔyi.»

9 'Bhɛ 'yi bhɛ, Abraamu 'e ɔkpaa -Waanbhaa' -yi, 'bhɛɛ- 'bhɛ 'a 'dumawoa. 'Bhɛ ya 'ɛ 'yi, 'ke mɛɛ 'la zan mu 'mu ɔkpaa -Waanbhaa' 'yi 'bhii- Abraamu gbɛɛn- -e nu 'mu 'dumawolɛ.

10 Wlan 'ɛ ni, mɛɛ 'la zan mu 'kɛn bole -o *Moizi a *'Toŋ 'ɛ 'kɔsikunle ma 'taŋii, -Waanbhaa' a danŋan' 'mu ma. -Amasrɔyi -a pele -o -Waanbhaa' a 'Sewɛ 'ɛ 'yi dɔɔ: «-Za 'oo -za 'la yɔɔndɛle -o 'Toŋ 'sɛwɛ 'ɛ 'yi, 'ke mɛɛ 'oo mɛɛ 'la zan laa 'bhɛ 'kɛn 'kɔsikunle, -Waanbhaa' a 'danŋan -o 'bhɛ zan 'ɛ ma.»

11 -A pele -o drɔɔn' kpataakpa dɔɔ mɛɛ 'kedo- 'kpɔ 'lɛdɔɔle laa -o -Waanbhaa' -yrɛ 'yi 'Toŋ -kɔsikunle ma. 'Ŋ 'bhɛ 'pe zii' win 'la ma, -amasrɔyi -a pele -o -Waanbhaa' a 'Sewɛ 'ɛ 'yi dɔɔ: «Mɛɛ 'la zan -lɛdɔɔle -o -Waanbhaa' -yrɛ 'yi, 'bhɛ zan nu bole -yrɛ ma -si 'ɛ 'srɔɔwolɛ 'bhɛ 'kpaleya -la ma -Waanbhaa' -yi.»

12 'Duŋ- 'ke mɛɛ 'la zan -o -a zi 'bhii- -e Moizi a 'toŋ mu 'ɛ 'kɔsikun, 'bhɛɛ- -a -lɛdɔɔle kle -Waanbhaa' -yrɛ 'yi, 'bhɛ zan maza laa -o 'bhɛ 'kpale- ma -Waanbhaa' 'yi. -Amasrɔyi -a yɔɔndɛle -o 'yee- -Waanbhaa' a 'Sewɛ 'ɛ 'yi 'kaa: «'Ke mɛɛ 'oo mɛɛ 'la zan 'toŋ mu 'ɛ 'kɔsikwan, 'bhɛ zan nu bole -yrɛ ma -si 'ɛ 'srɔɔwolɛ 'mu -la ma.»

13 Zesu Krisi -kɔɔ' -gwa *'Toŋ 'a 'danŋan 'ɛ

□la, 'bhεε- -a 'gbu 'bhe 'dangan 'kwe 'ε□sia. -Amasroyi -a yɔɔndeɛ -o -Waanbhaa' a 'Sewε 'ε 'yi dɔɔ: «'Ke -o mεε 'oo mεε 'la zan -gbaanna -yri 'ε ta, 'dangan -o 'bhe zan ma.»

¹⁴ 'Bhe klegbeyā 'ε 'yi, -Waanbhaa' a 'liiwli- □naa 'duma 'la 'naza- ta Abraamu ni, -o 'bhe 'duma 'ε □naa Zuufu kle mu 'ε ni Zesu Krisi -la 'srɔyi, 'bhεε- -ya -liiwli' □naa *Lii 'Wen 'la 'naza- ta -kɔɔ' ni, -kɔɔ' 'bhe 'srɔwo- -kɔɔ' 'kpaleya -la ma.

'Toj 'pegee -liiwli' nale a -za

¹⁵ 'N nεεnε- mu, 'η -jan 'lεε- 'kpale 'drunyan ta -za do ma: 'ke mεε do 'a 'liiwli- □naa pε do ta, 'kee- 'bhe -liiwli' 'ε yɔɔndia-, 'bhεε- -ya gbε blaana -kpalaa' 'bhe □la, mεε 'kedo- 'kpɔ 'laa sɔ -a -liiwli' 'ε -saawole, 'bhεε- waa sɔ -za 'kedo- 'kpɔ 'kpale 'bhe ba.

¹⁶ 'Bhe ya 'ε 'yi bhe, -Waanbhaa' a 'liiwli- □naa Abraamu 'pegee -a 'srε 'ε ni. 'Duη- -a pele laa -o -Waanbhaa' a 'Sewε 'ε 'yi dɔɔ: «'Yee- 'pegee -a 'srε mu». 'Bhii- 'kee- -yaa -we 'zi mεε -bebe -la -le. -Ya □pia dɔɔ: «'E 'srε do -kplεn 'kpɔ». -Ya -zronna 'bhe ma 'bhii 'bhe 'srε 'ε 'bhe -le 'ke Krisi 'le.

¹⁷ -Ka 'ka 'trɔnbado 'elrele doo, 'η 'yoo- -o -a zi' 'bhii- 'η -jan 'lεε- 'bhe 'wo: -Waanbhaa' a 'liiwli- 'la □naa 'elwale -za 'la klele ma, -e -dulaa' 'bhεε- ta. Lεε -kεmε yizie 'ke lεε mia do bhe vu 'kanle- blaana, 'yee- -Waanbhaa' □kaan Moizi ba, 'kee- 'toη mu 'ε 'lenale Izraēli mu 'ε ni. 'Duη- 'bhe 'toη mu 'ε waa sɔ -ya -liiwli' yɔɔndeɛ 'la □twa 'bhe 'saawole, 'bhεε- waa sɔ -ya -liiwli' 'la □naa 'bhe 'yisiele.

18 'Bhεε- 'kee- 'kpa bi 'bhii- -Waanbhaa' 'a 'cien 'ε na mεε ni Moizi a 'toŋ mu 'ε -klosikunle -la ma bhaaplɛŋ 'koo, 'bhε 'cien 'ε 'bhε 'laa -yaa so dale- -li -liiwli' nale ba. 'Bhεε- 'duŋ-, -Waanbhaa' 'a 'liiwli- 'la □naa Abraamu ni 'bhε -la ma 'bhεε- -e -yaa' -lileya 'ε -zrɔnna -a ni.

19 -Ka 'dula- doo! -Waanbhaa' 'toŋ mu 'ε □naa win 'ε -dela ma εε? -Yoo □naa, 'kooko- -ya zrɔn bhaaplɛŋ mu ni 'bhii- -wa zru maza 'ε -yisiɛla. 'Duŋ- 'woo- 'toŋ mu 'ε □bwa -a nɔɔ- ye 'foke 'bhε ge 'tɛnɛ- -Waanbhaa' 'a 'liiwli- 'ε □naa 'yee- Abraamu 'srɛ 'la ba zayi' 'bhε 'nule- ma. 'Bhεε- -e 'yee- 'toŋ mu 'ε gbɛkpa- -mɛkɛ' mu -la 'koo 'elwale 'pe, 'bhεε- 'mu -o -lɛnaa Moizi ni; 'bhεε- Moizi □kla -o -lɛna' mi 'le Izraɛli mu 'ε ni.

20 'Duŋ- mεε plɛŋ- mi 'ε 'bhε 'laa -o mεε do 'kpɔ 'plɛŋ- mi 'le, 'bhεε- 'duŋ- -Waanbhaa' -o do 'kpɔ.

'Toŋ mu 'ε 'naza- 'ε Moizi ni 'bhε win -o 'ke -mɛla -le εε?

21 Taa- 'toŋ mu 'ε 'nale -Waanbhaa' 'koo Moizi ni, 'bhε 'lawlɛnle -o 'yee- -Waanbhaa' -liiwli' 'nale 'ε 'bhεε- 'kaama- εε? Wlan laa 'bhε 'le 'sekeseke 'dɛ! 'Ke 'Toŋ 'yaa- so bi bole -yɛ ma -si 'nale mεε ni, 'bhε bhla 'ε ba, bhaaplɛŋ -lɛdoole -yaa nu klɛɛ -Waanbhaa' -yɛ 'yi 'toŋ -klosikunle -la ma.

22 'Bhεε- 'duŋ-, -Waanbhaa' a 'Sewe -ya -pia kpataakpa dɔɔ 'drunyan ta pɛ mu 'ε 'kpen 'kpaale -o -za 'yoo- fangan- 'ε □la. 'Kooko- -Waanbhaa' 'a 'liiwli- □naa pɛ 'la 'naza- ta, 'ke mεε 'la zan 'ε □kpa- -Waanbhaa' 'yi, 'bhε zan so 'bhε 'bhε pɛ 'ε 'srɔɔwole 'bhε 'kpaleya -la ma Zesu Krisi 'yi.

23 'Sani- 'kpaleya Krisi 'yi 'ε 'bhε 'waati 'ε 'bhɔle- plɛŋ-, Moizi a *'Toŋ 'ε gbɛbloole -yaa 'o ta 'bhii-

-kaso 'yi mu gbɛɛn-. -A 'kpaale- □bwa 'o ta 'foke 'bhe ge 'tenɛ- 'kpaleya zi 'ɛ zɔnle ma 'o ni.

²⁴ 'Bhe kɛgbɛya 'ɛ 'yi, Moizi a 'tonj 'ɛ 'yaa- 'o -lɛdɔɔ' mi 'le 'ke 'bhe ge 'tenɛ- Zesu Krisi nule ma. 'Kooko- 'o 'lɛdɔɔle sɔ kɛle- -Waanbhaa' -yɛ 'yi 'kpaleya -la ma Krisi 'yi.

²⁵ 'Kee- 'san 'kpaleya Krisi 'yi 'ɛ 'bhe nu, -kɔɔ' ŋgblo 'kpaale- 'laa -o -li 'bhe -lɛdɔɔ' mi 'ɛ □la.

²⁶ -Amasɔyi, 'ka 'kpen -o 'ke -Waanbhaa' -nɛ mu -la -le 'kaa- 'kpaleya 'ɛ ma Zesu Krisi 'yi.

²⁷ Wlan 'ɛ ni, -o 'ka mu 'la 'kpen 'wiɛfia□ -yi ba, 'kooko- 'ka 'pegee Krisi 'kpale- kɛ do ma, 'ka 'yee- Krisi a 'taawogbɛya drɛɛ 'ɛ 'bheɛ- □sia 'bhii- -o dunɛ- drɛɛ kla -o ta gɔnɛ- 'la gbɛɛn- bhe.

²⁸ 'Bhɛla -zayile -zɔn, 'kee □kla Zuufu mi 'le oo, 'kee □kla Zuufu kɛ 'le oo, 'kee □kla lu 'le oo, 'kee □kla □klo 'le oo, 'kee □kla 'gwlaan- 'le oo, 'kee □kla le 'le oo, 'bhe 'laa -za 'kedo- kɛ -li. -Amasɔyi, 'ka 'kpen □kla do Zesu Krisi a 'kpaledomaya 'ɛ 'yi.

²⁹ 'Bhe ya 'ɛ 'yi, 'ke 'ka □kla Krisi a pɛ 'le, 'ka □kla 'tɛ Abraamu 'srɛ -kpɔsɔɔ mu 'le. 'Bheɛ- -Waanbhaa' 'a 'liiwli- □naa -a 'ciɛn 'la 'naza- ta Abraamu ni, 'ka mu nu 'bhe 'srɔwɔle 'tɛ.

4

¹ -Ka 'ka 'trɔnbado doo, 'ŋ 'yoo- zan -jan 'la 'bhe 'wɔle- 'bhe -le -gɛ: 'Ke -nɛ do a pɛ -le -a dɛ 'ciɛn 'ɛ 'le; 'ke -yoo -yaa' matruɲya 'ɛ 'yi 'waati 'la ba, -a bogbɛya 'ɛ gole laa -o lu do bogbɛya 'ɛ ma, 'ali- 'ke -yaa' pɛ -le -a dɛ 'ciɛn 'ɛ 'kpen 'le.

² 'Ke -yoo matruɲ 'le 'waati 'la ba, -a ŋgblo 'kpaale- bo -a gooba mu 'ɛ 'pegee -yaa' -za

'yrebago mu 'ε 'mu -la □la, 'ke 'bhe ge 'tenle- -a de 'waati 'la -dwa 'bhe ma.

³ 'Bhe klegbeya do 'ε 'yi, -koo' mu -yaa 'elwale 'bhii- -ne matrunε mu gbεen- 'ezin-. -Koo' 'yaa-matrun 'le 'waati 'la ba, -koo' ngblo 'kpaale- -yaa 'drunyan 'lεε- 'yi -za mu 'kungbeya mu 'ε □la 'bhii- lu mu gbεen-.

⁴ 'Dun- -Waanbhaa' 'waati 'la -dwa 'bhe 'bhole-, 'ke -ya Gbe 'ε winbole. -O 'bhe □yaa bhaaplen a pε yagbeya 'ε 'yi le do ma, 'bhεε- 'bhe ngblo 'kpaale- -yaa Zuufu mu a 'ton mu 'ε □la,

⁵ 'kooko- mεε 'la zan mu ngblo 'kpaale- -yaa 'ton mu 'ε □la, -e 'bhe zan mu go 'mu □la, 'bhεε- -yoo kle -Waanbhaa' a -ne mu 'le.

⁶ 'Bhεε- -koo' klelawoa -Waanbhaa' -ne mu 'la 'le bhe, 'yee- *-Waanbhaa' 'a Gbe *Lii 'Wen 'ε □kpa -koo' zru mu 'ε 'yi. 'Bhe -le 'a kle 'bhεε- -koo' so -Waanbhaa' 'siile doo: «-Koo' De -Waanbhaa!»

⁷ 'Bhe klegbeya 'ε gbεen- bhe, 'yaa -o -li 'ke lu 'le, 'dun- 'yoo- 'ke -Waanbhaa' -ne -la -le. 'Bhεε- 'ke 'yoo- 'ke -Waanbhaa' -ne 'le, 'yee- -Waanbhaa' 'cien 'la □twa -a -ne mu 'ε 'lεε, 'e nu 'bhe 'srɔowole.

Pɔlu blina- yien -o Galasi mu 'ε ba zayi'

⁸ 'Elwale -so, 'ka 'laa -yaa -Waanbhaa' dolawo bhe, 'ka 'yaa- pε mu 'la 'mu a luya 'yi, 'mu 'yaa- bhla ma -waanbhaa' mu 'le.

⁹ 'Dun- -zon, 'ka -Waanbhaa' -zeze 'gbu 'ε do, 'η so a pele- 'ezin- doo -Waanbhaa' 'ka do, -e □kla 'nale- 'bhεε- 'ka -o niina- 'zi 'woo- bhla ma -waanbhaa' mu 'ε ba εε, 'woo- 'la -o fangan- 'laa -o, 'bhεε- 'ke -woo 'ke 'truu- ma pε mu 'le, 'ka -o

-a zi 'bhii- 'ka kle gbe drɛɛwo 'mu -laa' lu mu 'le 'ezin- ɛɛ?

¹⁰ 'Ka yi 'ke mu oo, mɛ 'ke mu oo, 'waati 'ke mu oo, 'bhɛɛ- lɛɛ 'ke mu -za kun 'egloole 'ke 'bhɛ kan -a 'ke mu ta. -Mɛla ma 'ka 'bhɛ kle ɛɛ?

¹¹ 'Nɲ! 'Nɲ blina- yiɛn -o 'kaa- -za ma, -amasɔyi 'naa- zi 'bhii- 'ɲ ye 'la ɲwoa 'ka ni 'bhɛ bo bhaama.

KRISI Mɛɛ BO 'BHɛ 'GBU MA LIH 'WEN 'ɛ 'SRɔYI

¹² 'Nɲ nɛɛnɛ- mu, 'ka 'zoole-, -ka bo 'ka 'gbu ma, 'bhii- 'mi gbɛɛn-. -Amasɔyi -Jan 'Nrɛle- 'ɛ -zayi', 'ɲ bole -o 'ɲ 'gbu ma 'bhii- 'ka mu gbɛɛn-. 'Ka 'laa 'siɛɛ- 'ɲ ba -za 'kedo- 'kpɔ 'yi.

¹³ -Kɔɔ' 'eke- ɲlwa ɲya 'waati 'la ba, 'ka 'gbu 'a 'yaango- 'bhii- 'ɲ 'flɛ 'yi ga do -le 'a ɲkla 'bhɛɛ- 'ɲ -dulaa' 'ka ba, 'bhɛɛ- 'ɲ -Jan 'Nrɛle- 'ɛ ɲwoa 'ka ni.

¹⁴ Ga 'gbu 'la 'yaa- 'ɲ ma 'ɲ 'flɛ 'ɛ 'yi, 'bhɛ ɲkla 'ka mu ta -yɛn 'le. 'Bhɛɛ- 'duɲ-, 'ka 'laa -yɛnle' 'ɲ ma, 'bhɛɛ- 'ka 'laa 'ka 'plɛngole 'ɲ ma. Drɔɔn' 'ka 'ɲ -gblakwan 'elrele 'bhii- -Waanbhaa' a -mlɛkɛ' do, 'bhɛ 'pegee- 'bhii- Zesu Krisi 'gbu drɔɔn' gbɛɛn- 'ezin-.

¹⁵ 'Ka zrukpaale 'yaa 'egbɛnɛle 'mi ba zayi' 'bhɛ 'waati 'ɛ ba 'dɛ! 'Duɲ-, 'bhɛ zrukpaal' -gbɛnɛ 'ɛ 'bhɛ -o 'naa- -zɔn ɛɛ? 'Mi sɔ 'ka 'tɔ wlan pele- jan 'lɛɛ- 'bhɛɛ- 'le dɔɔ: 'Mi 'sɔ gbɛ -yɔɔ' 'ɛ 'kɔɔ 'ka ni, 'ali- 'ke 'bhɛ 'yaa- sɔ klele-, 'ka 'yaa- nu 'ka 'yɛbhɛ mu 'ɛ 'yɛrolɛ-, 'bhɛɛ- 'ka -o na 'mi ni.

¹⁶ 'Bhɛɛ- 'ɲ wlan 'la ɲpia 'ka ni, 'bhɛ -la ma 'bhɛɛ- 'mi ɲkla -zɔn 'ka 'sɔɔnnii 'le ɛɛ?

¹⁷ 'Woo- mɛɛ mu 'la -woo 'ka -vavade 'zi 'egbɛnɛle bhe, -kaa 'yaango- 'bhii- -o 'kpee 'fleele-

laa -o 'ka ma. -Wa zi 'bhii- -o -za 'la 'bhe kle
'bhe -le doo 'ke -o 'ka 'plengo- 'η ma, 'bhεε- 'ka
do 'woo- zi 'ke 'ka 'woo- mu -vavade 'egbenele.

18 Wlan 'ε ni, 'kee- -za 'lirele- -vavade 'waati 'ε
'kpen ba, 'bhe -o 'ke -za 'lirele- 'le. 'Dun- 'kaa-
-za -vavadele 'ε -danj' 'laa gole 'ke 'η 'yoo- 'ka ba
'waati 'la ba 'bhe ma.

19 'Nj 'ne mu, 'η 'yoo- -yrenbhle' gbε drεεwo
'zi 'ka ma, 'bhii- 'ke le do -bla □zian -a ta -e
-yrenbhle' gōne- 'la gbεen-. 'Nj nu bolε 'bhe -yren
-gloōn 'ε 'bhεε- 'bhlele- ma 'ke 'bhe ge 'tenle- Kri-
-si 'ε 'wlale- ma 'ka zru mu 'ε 'yi.

20 'Nj 'yoo yre 'la □noo -zōn, 'mi -o -a zi 'bhii-
'η kle 'ka 'plen- 'waati 'lεε- ba, 'kooko- 'mi 'an
-janwo' gbeya 'ε 'ka ni 'bhe maboo. -Amasroyi
'η 'yoo- klin 'yi 'ka ba zayi'.

Agaa 'pegee Sara a -za

21 -Ka 'ka 'trōnbado 'η ni doo: 'Ka mu 'la 'ka -o
-a zi' 'bhii- 'ka 'ka ηgblo 'kpala Moizi a 'toη mu
'ε □la, 'woo- 'toη mu 'ε -jan 'la □woa 'ka 'laa 'bhe
'yimale εε?

22 -Amasroyi -a yōōnde le -o -Waanbhaa' a 'Sewe
'ε 'yi doo Abraamu gbe -yaa ple. -Ya do -yaa lu
le do ta, -o -yaa 'bhe le 'ε sii Agaa. 'Bhεε- -ya
-bhεεke' do 'ε 'yaa- □klo le 'ε ta, -o -yaa 'bhe le 'ε
sii Sara.

23 'Yee- Abraamu 'kela 'srōwoa- lu le 'ε ta, -o
'bhe □yaa bhaaplen a pe -neya' gbeya drōη 'ε
'bhεε- 'yi. 'Dun- -e 'kela 'srōwoa- □klo- le 'ε ta,
-o 'bhe □yaa -Waanbhaa' -liiwli' 'ε 'bhεε- ta.

24 'Woo le ple 'lεε- waa -za 'ε -yoo -za do -la ma
dan ma jan 'le. -Amasroyi 'woo- le ple 'ε -woo 'ke
-Waanbhaa' a -bhoolaya ple -la -le. *Agaa 'bhe

-o 'ke 'yee- -Waanbhaa' -bhoolaya 'la -dwa 'yee-
'pegee Moizi 'plen- Sinai vle gōon 'ε 'wiin- 'bhεε-
'le. Agaa 'kpee yi mu 'ε 'mu -o 'ke lu mu 'le.

²⁵ Sinai vle gōon 'ε -yoo Arabu 'klεen 'ε 'yi; -o
so Agaa 'kpale -zōn Zeruzalemu ma. -Amasroyi
Zeruzalemu 'pegee -a ta mu 'ε 'kpen -o luya 'yi.

²⁶ 'Duη- Zeruzalemu drεε 'la 'bhε -o laanima,
'bhε -le 'ke □klo le 'ε 'bhεε- a -za 'ε 'le. 'Bhεε-
-koo' mu nεε 'le 'bhεε- 'le.

²⁷ -Amasroyi -a yōondεle -o -Waanbhaa' a 'Sewe
'ε 'yi 'yee- □klo le 'ε ba zayi' dōo:

«'E zrukpa, -nε 'ya kle!

'E zrukpa' 'ε ta -gbekan', 'bhi 'la 'bhi 'laa le mu ta
-bla zenle -yrenbhleε -lido!

-Amasroyi -o -ploola le 'la ma, 'bhε 'nε mu 'ε nu
klεε 'ebebele 'ke 'mu kan gwlenna le 'ε 'bhε
'nε mu 'ε ta.»

²⁸ 'Ka mu 'η nεεnε- mu, 'ka mu -o -Waanbhaa'
a -liiwli' 'ε ta -nε mu -la -le, 'bhii- -o Izaki □yaa
gōnε- 'la gbεen- Abraamu ma 'yee- -Waanbhaa'
-liiwli' 'ε ta.

²⁹ 'Elwale ta -so, -o -nε 'la 'bhε □yaa bhaaplen
a pe yagbeyā 'ε 'yi, 'bhε 'yaa- -yrenkpa' -o -nε 'la
'bhε □yaa -Waanbhaa' Lii 'Wen 'ε fangan- 'yi 'bhε
ta. 'Ali- -zōn -yoo 'bhεε- gbεen- 'ezin- -gee'.

³⁰ 'Duη- -Waanbhaa' a 'Sewe 'ε 'bhε pe 'nale-
εε? 'Bhε pe dōo: «Lu le 'ε 'pegee -a gbe 'ε -gbin.
-Amasroyi lu le 'ε gbe 'ε dō laa -o -a dε 'cien 'ε ba
-o 'pegee □klo le 'ε gbe 'ε 'le.»

³¹ 'Bhεla- -zayile, -koo' mu laa -o 'ke lu le 'ε 'bhε
'nε mu 'le, 'duη- -koo' mu -o 'ke □klo le 'ε 'bhεε-
'nε mu 'le.

5

Krisi -koo' -bwa -koo' 'gbu ma

¹ Krisi -koo' -bwa -koo' 'gbu ma, 'bhεε- -koo' □kla □klo -zeze mu 'gbu 'le. -Ka do 'egloole, 'bhεε- 'ka 'laa 'tolε- 'ke 'ka 'wla gbε drεεwo luya 'yi 'ezin-.

² -Ka 'ka 'trɔnbado 'η ni doo! 'Mi Pɔlu pe 'ka ni doo: «'Ke 'ka □wlaa 'klεen 'yi, 'bhε bhla 'ε ba, Krisi -za 'la □kla, 'bhε 'laa nu -za 'ke 'yanwolε 'ka ma».

³ 'Mi 'bhε 'kpankpanyan 'zi 'ka ma 'ezin-, 'ke 'an pe 'ka ni doo 'ke mεε 'oo mεε 'la zan -wlaa 'klεen 'yi, -yoo 'ke -za 'le 'ke 'bhε zan 'ε 'toŋ mu 'ε 'kpen 'klosikun kpanŋma.

⁴ 'Ka mu 'la 'ka -o 'ka 'gbu kleyre -glin zi' mεε -ledoole mu 'le -Waanbhaa' -yre 'yi Moizi a 'toŋ 'ε -klosikunle ma, 'ka 'plεŋgole -o Krisi ma. 'Bhεε- 'ka gbε 'kaanle- -o -Waanbhaa' a -lileya 'ε ba.

⁵ 'Ke -yoo -koo' mu a pε 'le, -koo' 'yrikpale -o -a ta -Waanbhaa' Lii 'Wen 'ε 'srɔyi 'bhii- 'yee- -Waanbhaa' nu -koo' mu 'yele- mεε -ledoole mu 'le - -a -yre 'yi, -kooa' 'kpaleya 'ε ma Krisi 'yi.

⁶ -Amasrɔyi, 'ke -koo' 'pegee Zesu Krisi 'kpale- -o do ma, 'ke -o -koo' □wlaa 'klεen 'yi oo, 'ke waa -koo' 'wlale- 'klεen 'yi oo, 'bhε 'laa -za 'kedo- 'kpo kle. -Za 'la 'bhε -o -a -yi 'egloole, 'bhε -le 'ke -koo' -koo' kpa Krisi 'yi, 'bhεε- 'ke -koo' 'soniya 'ε 'yizakle.

⁷ 'Ka 'yaa- ge 'zi bi 'elrele zi -lεε 'kaa- 'kpaleya zi 'ε ta. -Dele □nwa 'ka dulale, 'bhεε- -ya □kla 'ke 'ka ploo wlan ma zi 'ε ma εε?

8 -O -jan -gloon 'la □woa 'ka ni, 'bhεε- 'ka 'ka □kpaā 'bhε 'yi, 'bhε laa da -Waanbhaa' 'la 'ka 'siila-, 'bhεε- -e 'ka □kla -yaa pε 'le 'bhε ba.

9 'Ka 'laa 'yaango- 'bhii- 'bluu -pεε 'wlen 'sεke sanε- -le 'bluu -pεε 'ε 'kpen wlen εε?

10 'Bhεε- 'duη-, 'η 'kpale- -o Mεεzan 'yi 'kaa- -za ma, 'bhii- 'ka 'kpeelɛdangbɛya gole laa nu klele 'an pε 'ε ma. 'Duη-, mεε 'oo mεε 'la zan -o 'ka zrubatɛɔ 'zi, -Waanbhaa' nu 'bhε zan 'ε 'krowolε.

11 'N nεεnε- mu, 'kaa □ya εε? 'Kee- 'kpa bi 'bhii- 'mi -o 'kleen 'yi 'wlaza 'ε 'bhεε- 'wo zii' bi dɔɔ 'bhε -le mεε go -za 'yi, -mεle □kla 'bhεε- -woo 'η 'yrebətɛɔ 'zi εε? 'Ke -yoo bi 'bhε gbεen- bhe, 'η 'yoo- Krisi gbaanza -yriɣbεele 'ε ta 'la 'wo zii' bhe, 'bhε -za 'ε yaa -yaa nu wlalε- mεε 'kedo- 'kpɔ 'yi.

12 'N 'yoo- -a zi' 'bhii- mεε 'la zan mu -o 'ka zrubatɛɔ 'zi 'kleen 'yi 'wlaza- 'ε 'le, 'bhε zan mu 'ε -woo 'plenɣo- 'fenfɛη 'kaa- 'klankeba 'ε ma.

13 'Ka mu 'η nεεnε- mu, -Waanbhaa' 'ka 'siila- 'ke 'ka bo 'ka 'gbu ma. 'Duη- 'kaa bole 'ka 'gbu ma 'ε 'bhε 'laa klele 'ke -za -yɔɔ' 'la klele □swa 'ka ni 'bhε kle wli 'le. Droon' -ka yewo 'eke- ni 'soniya 'le.

14 -Amasɔyi -Waanbhaa' a 'toη mu 'ε 'kpen 'klaleketa 'ε 'lɛwlayrε -le -jangɔ' do 'kpɔ 'lɛε- 'bhεε- 'le dɔɔ: «'E -vindo' mi -za 'sɔ 'e ni 'bhii- 'e -za sɔ 'e 'gbu ni gɔnε- 'la gbεen-.»

15 'Duη-, 'ka 'laa 'taawolε 'bhii- -bɔn 'yi wi -yɔɔ' mu gbεen-, 'ke 'ka bo 'eke- 'sonkpale ma, 'bhεε- 'ke 'ka 'eke- madiηwo. 'Ka 'ka 'gbu 'klosikun 'ke 'ka 'laa 'eke- sie.

-Ka 'taawo Lii 'Weη 'ε zru maza mu 'ε ta

16 'N 'yoo- zan -jan 'la 'wole- 'ka ni, 'bhe -le -ge dɔɔ: -Ka 'taawo Lii 'Weŋ 'ε zru maza 'ε ta, 'bheε- 'ka 'laa nu bole 'ka 'gbu zru maza klele ma.

17 -Amasroyi 'e 'gbu zru maza zibole -o Lii 'Weŋ 'ε zru maza mu 'ε ma. 'Bheε- Lii 'Weŋ 'ε zru maza mu 'ε gole -o -kɔɔ' 'gbu 'fle 'ε zru maza mu 'ε ma. 'Woo- zru maza -glɔɔn plε 'la bhe -o zibole -o 'eke- ma -kɔɔ' ta, -asiikɔɔ 'ke -za 'la klele □swa 'ka ni 'ka 'fuu 'laa sɔ 'bhe klele- ta.

18 'Bheε- 'duŋ-, 'ke Lii 'Weŋ 'ε 'ka 'ledɔɔ-, 'ka ŋgblo 'kpaale- laa kle -li Moizi a 'toŋ mu 'ε faŋgan- 'ε □la.

19 'Bheε- -kɔɔ' 'gbu 'fle 'ε zru maza -yɔɔ' mu 'ε -kɔɔ' 'mu 'gbu dɔ, 'wole- -ge: -yanbhɔɔya oo, 'triŋdɔ- maza oo, 'gwlaan- 'pegee le 'flenya- oo,

20 yo gba zru oo, 'srɔn oo, 'eke- mafinyanwole oo, sradole oo, zranwole oo, yran zru oo, wi pla za oo, gwle zru oo, 'bhe 'pegee 'eke- -yicienle -le ma -le ma -za oo;

21 -yrebhɔle pe zi oo, -wεendεle 'pegee gbɔniya oo, 'bheε- 'bhe klegbeya -glɔɔn mu 'ε. 'Mi 'ka 'kpeelekkan zii' -o ba zayi', 'bhii- 'an □kla gban -sɔ 'elwale gɔnε- 'la gbεen- 'ke 'an pe dɔɔ: 'Ke mεε 'la zan mu 'bhe -za 'yansi mu 'ε kle, 'mu 'ciεn 'laa nu klele *-Waanbhaa' a -bhleŋgbeya -wa 'ε ta.

22 'Duŋ-, Lii 'Weŋ 'ε -za 'la kle mεε do -si 'ε 'yi 'bhe -le -ge: 'Sɔniya oo, zrukpa'a' oo, yilabla oo, zrubakpa'a oo, wlanya oo, zru -lreleya oo, zru klele do oo,

23 yidɔɔya oo, 'bheε- 'e 'gbu 'yikunle -za klele ma. 'Bhe -za mu 'la bhe, 'mu 'kedo- 'kpɔ 'laa -o 'eyɔɔle 'Toŋ a pe zi 'ε zi.

24 Mεε 'la zan mu □kla Zesu Krisi a pe 'le, -woo 'gbu zru maza mu 'ε -gbaanna -yrigbεεle 'ε ta, 'bhεε- -o 'pegee Krisi -gaa 'eke- 'yi.

25 'Ke Lii 'Wen 'ε -si drεε □naa -koo' ni, -koo' 'duη- 'taawo -a zru maza -la ta.

26 'Bhεε- -koo' 'laa -koo' 'gbu magbaandεε, -koo' 'laa 'eke- -liiglinε, 'bhεε- -koo' 'yre 'laa 'bhole- 'eke- zi.

6

Bhole 'eke- ba 'eke- 'kwe 'sile 'le

1 'N nεεnε- mu, 'ke 'ka □klaa 'ka nεεnε- do ba 'ke -yoo -za 'yoo- kle 'zi, 'ka mu 'la 'ka -o 'eglōole Lii 'Wen 'ε 'yi, -ka 'yee- 'ka nεεnε- 'ε bō gbε drεεwo zi -lrele' 'ε ta 'ka zru -doo 'le. 'Bhεε- -ka 'ka 'yrekpa 'ka 'gbu ba, 'kooko- -za 'yoo- laa 'ka mu 'lekan- 'ezin-.

2 -Ka bhō 'eke- ba 'eke- 'kwe 'sile 'le. 'Ke 'ka 'bhε □kla, 'bhε gbεεn- bhe, 'ka nu 'taawole Krisi a 'ton 'ε ta.

3 'Ke mεε do 'kpee ma -yoo 'ke mεε gbilaan do 'le, 'duη- 'ke yaa -o 'ke pe 'kedo- 'kpō 'le, -ya 'gbu -la -yini' 'zi bhe.

4 'Ka 'kpen do do 'bhε 'gbu 'taawogbeya 'ε -glin 'ke -yoo 'elrele doo. 'Ke -ya □ya 'elrele, -e nu -a -baale' -a 'gbu kleza 'ε 'bhεε- 'yi, 'bhεε- yaa nu 'bhε 'kpale- mεε -bhεeke' kleza 'ε ma.

5 -Amasrōyi, -koo' 'kpen do do kleza 'kwe 'ε nu klele -koo' 'gbu 'wiin-.

-Koo' -za -glōon 'la kle, -koo' 'bhεε- ma -trōn 'srōwo-

⁶ 'Ke -o mεε 'la zan daan 'zi -Jan 'Nrале- 'ε 'le, 'bhe zan 'ε bhо -a daan mi 'ε ba -a 'kооpε- mu 'ε 'le.

⁷ 'Ka 'laa 'ka 'gbu 'yinile -jan 'lεε- ma: Waa 'sonsi- -Waanbhaa' ma. 'Ke mεε pεbhe -gloоn 'la □bwa, -e nu 'bhεε- pεbhaa -gloоn 'ε 'kanle-.

⁸ 'Ke mεε 'la zan -a 'gbu 'fle zru maza mu -yoo' mu kle, 'bhe zan 'ε 'leyanyre -le 'ke ga 'le. 'Dun- 'ke mεε 'la zan Lii 'Wen zru maza -lrele' kle, Lii 'Wen 'ε nu -a klele 'bhεε- 'bhe zan bole -yre ma -si 'la -darj' 'laa -o 'bhe ma 'bhεε- 'srоowо-.

⁹ 'Koo- gbε zi laa 'kanle- -za 'wlan klele ma. -Koo' -gblоzi' laa gale 'bhεε- -koo' ploо -za 'wlan klele ma, 'ke 'bhe 'waati 'ε □bhwa, -koo' nu 'bhe ma □trоn 'srоowole.

¹⁰ 'Bhe klegbeya 'ε 'yi bhe, 'ke 'bhe kle 'waati -o -koo' 'koo bhla 'la ba, -koo' -za 'wlan kle mоkpen' ni, -koo' 'bhe kle 'gbu -koo' nεεnε- Zesu 'yi mu 'ε 'mu -la ni 'ebebele.

-Liawli' -leyanyre 'pegee 'pubowli

¹¹ -Ka 'sewebhe -gbene -gbene mu 'lεε- -glin doo, 'mi 'gbu -le 'sewe 'lεε- de 'zi 'η 'gbu 'koo, 'bhεε- 'an kpa 'ka ni.

¹² Mεε 'la zan mu 'kpen -o -a zi' 'bhii- -o 'ka 'wla 'kleen 'yi kpanma; 'dun- -o 'bhe kle 'zi drоn 'kooko- mεε mu 'woo- mu 'gbu -za kle. 'Bhεε- waa- zi 'bhe gbεen- bhe, 'bhii- -o -yrenkpa' -o ta Krisi gbaanza 'ε 'yi -yrigbele 'ε ta.

¹³ 'Woo- mεε mu 'la -woo mεε mu 'wla 'zi 'kleen 'yi, -woo mu 'gbu 'laa Moizi a 'tonj mu 'ε 'klosikun. 'Dun- -wa zi 'bhii- -o 'ka 'wla 'kleen 'ε 'yi, 'kooko- -o so -o -baale' bhekpoо 'kpaza- 'yi 'ka 'fle mu ma.

14 'Duŋ- 'ke -yoo 'mi 'an pε 'ε 'le, 'mi 'naa -a zi' 'bhii- 'mi 'ŋ -baa' pε 'kedo- 'kpɔ 'yi, 'ke yaa 'e go -kɔɔa' Mɛɛzan Zesu Krisi gbaanza 'ε -yriɣbɛɛle 'ε ta 'bhε -la ba. Wlan 'ε ni, 'yee gbaanza 'ε -yriɣbɛɛle 'ε ta 'ε -zayi', 'drunyan 'lɛɛ- 'yi pε mu 'ε waa -o 'mi 'yɾε 'yi -li -zake' 'le, 'bhɛɛ- 'mi 'laa -o -li 'drunyan 'lɛɛ- 'yi mɛɛ mu 'ε 'yɾε 'yi pε 'ke 'le 'ezin-.

15 -Amasɾɔyi, 'ke -woo 'e □wlaa 'klɛn 'yi oo, 'ke waa 'e wlaɛ 'klɛn 'yi oo, 'bhε 'laa -zake' klɛ. Pɛ 'la 'bhε -za -o 'egloole, 'bhε -le -Waanbhaa' bole -yɾε ma -si dɾɛɛ 'la □wlaa -kɔɔ' zru mu 'ε 'yi 'bhɛɛ- 'le.

16 Mɛɛ 'la zan mu 'kpen -o 'taawo zii' -jan yɛkɛ- 'lɛɛ -ta, 'mi pε 'bhε zan mu 'ε ni dɔɔ: Bhaa -Waanbhaa' -yaa' yilabla 'na 'bhε zan mu 'ε ni, 'bhɛɛ- -o -yɾɛnkla' -a ma. 'Duŋ- 'woo- mu do -kplɛn 'laa 'kele-, 'ŋ 'yoo- -we 'zi -Waanbhaa' a mɛɛ mu 'ε 'kpen -la -le, 'wo -le 'ke Izraɛli mu 'ε 'le.

17 'Bhε ya 'ε 'yi, 'kee- go -zɔn pε 'ε blaana, 'ka 'zoole-, mɛɛ 'kedo- 'kpɔ 'laa 'ŋ 'trɛbhɔle 'ezin- 'woo- -za mu 'ε -o -zayi'. -Amasɾɔyi, Zesu 'sɔɔnnii mu 'ε -woo 'ŋ zɔnlawoa -a -zayi', 'bhε bhɛkpɔɔ mu 'ε 'mu -le 'ŋ 'flɛ ma -gɛ. 'Bhε bhɛkpɔɔ mu 'lɛɛ- 'mu -le 'a zɔn 'bhii- 'mi -o 'ke Zesu -a lu 'le.

18 'N nɛɛnɛ- mu, bhaa -kɔɔa' Mɛɛzan Zesu Krisi a -lileya 'ε bo 'ka 'kpen 'nii- 'ε 'yi! Amiina.

Mwan
The New Testament in the Mwan language of Côte
d'Ivoire

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mwan

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source
files dated 14 May 2025

1220066e-ed9e-5c66-9c3b-435a6575b8da